

syn at have været en tendens til, at korttidshensynene har øvet den afgørende indflydelse på udformningen af den økonomiske politik.

Som to næppe uvæsentlige faktorer i det økonomiske forløb i Sverige (der ikke er omtalt i Lindbeck's bog) kan nævnes, at Sverige som resultat af en med international målestok meget stabil indenrigspolitisk situation har haft mulighed for at føre en økonomisk politik, hvor hensynet til mulige ændringer i rigsdagens sammensætning normalt har spillet en mindre fremtrædende rolle end disse hensyn spiller i lande med en mere delikat politisk balance. Hertil kommer, at den svenske regering måske i højere grad end andre nordiske og kontinentale europæiske regeringer har haft et åbent sind over for forslag om økonomisk-politiske fornyelser fra akademisk side. Begge disse faktorer har vel bidraget til det forholdsvis stabile forløb, der har præget den økonomiske udvikling i Sverige. På den anden side er der – som det også antydes i Lindbeck's bog – tegn på, at den økonomiske udvikling i tiden siden 1965 er kommet ind i en periode præget af større usikkerhed. Den svenske vare- og tjenestebalance har i de sidste år udvist underskud, og det synes usikkert, om der i den nærmeste fremtid vil blive tale om større overskud på den løbende betalingsbalance. I det omfang Sverige under et intensiveret nordisk samarbejde kommer til at fungere som nettoeksportør af kapital i større omfang end hidtil til de øvrige nordiske lande, forekommer det derfor ikke usandsynligt, at Sveriges eget kapitalimportbehov fra den øvrige verden vil blive forøget. Selv om de sidste års problemer med relativt kraftige lønstigninger og voksende regionale problemer i Sverige er berørt i Lindbeck's bog, er behandlingen af de seneste års udviklingstendenser det punkt i denne velskrevne og instruktive bog, hvor en dansk læser mest kunne føle et behov for en mere indgående diskussion af perspektiverne.

Niels Ussing*

* Kontorchef i Det økonomiske Sekretariat.

Programbudgettering. Utg. av Finansdepartementet, Stockholm 1967. 376 + 185 + 53 sider. Pris: 16 + 12 + 8 sv.kr. (Statens offentliga utredningar 1967: 11, 12 og 13).

Betænkningen er udgivet i 3 bind, der sælges enkeltvis. Bind 1 er den egentlige betænkning, bind 2 refererer nogle studier og forsøg, og bind 3 er et sammendrag af bind 1. Der ligger ikke mindre end 22 mandår til grund for denne betænkning, der søger at råde bod på, at udviklingen af bedre offentlige budgetter hidtil kun i ringe udstrækning har kunnet støtte sig til udførlige analyser af problemerne.

Betænkningen bærer præg af, at den er sammensat af kapitler med hver sin sponzor, såsom kapitel 5 *Innebörden av programbudgettering och dess tillämpning i USA* ved universitetslektorn Göran Widebäck, kap. 6 *Förslag om programbudgettering* ved professorn Thorburn, kap. 7 *Kostnadsredovisning* og kap. 8 *Förslag til statlig normalkontoplan* ved aukt. revisorn Hanner, kap. 9 *Prestationmätning* ved professorn af Trolle og kap. 11 *Anslagssystemet vid programbudgettering* ved departementsrådet Resare.

Kommissoriet gik ud på at undersøge, hvilke forbedringer, der kunne ventes at blive resultat af forskellige fremgangsmåder ved omkostningsregnskab og programbudgettering, og udvalget har koncentreret sig om at konstruere et system, gennem hvilket man på den ene side får klart udtryk for, hvilke præstationer en myndighed yder, og på den anden side får præcise oplysninger om de omkostninger, som danner forudsætning for præstationerne.

Det kan undre, at udvalget har turdet gå i gang med at konstruere dette system uden at have analyseret betydningen af, at offentligt regnskabsvæsen normalt ikke skal løse den opgave at sammenstille en opspaltet omsætning med de beregnede omkostninger ved fremstillingen af de respektive andele af produktionen, idet netop bestræbelser for at løse denne opgave mere end noget andet motiverer udformningen af de regnskabssystemer, som udvalget relativt kritikløst bruger som forbillede.

syn at have været en tendens til, at kort-tidshensynene har øvet den afgørende indflydelse på udformningen af den økonomiske politik.

Som to næppe uvæsentlige faktorer i det økonomiske forløb i Sverige (der ikke er omtalt i Lindbeck's bog) kan nævnes, at Sverige som resultat af en med international målestok meget stabil indenrigspolitisk situation har haft mulighed for at føre en økonomisk politik, hvor hensynet til mulige ændringer i rigsdagens sammensætning normalt har spillet en mindre fremtrædende rolle end disse hensyn spiller i lande med en mere delikat politisk balance. Hertil kommer, at den svenske regering måske i højere grad end andre nordiske og kontinentale europæiske regeringer har haft et åbent sind over for forslag om økonomisk-politiske fornyelser fra akademisk side. Begge disse faktorer har vel bidraget til det forholdsvis stabile forløb, der har præget den økonomiske udvikling i Sverige. På den anden side er der – som det også antydes i Lindbeck's bog – tegn på, at den økonomiske udvikling i tiden siden 1965 er kommet ind i en periode præget af større usikkerhed. Den svenske vare- og tjenestebalance har i de sidste år udvist underskud, og det synes usikkert, om der i den nærmeste fremtid vil blive tale om større overskud på den løbende betalingsbalance. I det omfang Sverige under et intensiveret nordisk samarbejde kommer til at fungere som nettoeksportør af kapital i større omfang end hidtil til de øvrige nordiske lande, forekommer det derfor ikke usandsynligt, at Sveriges eget kapitalimportbehov fra den øvrige verden vil blive forøget. Selv om de sidste års problemer med relativt kraftige lønstigninger og voksende regionale problemer i Sverige er berørt i Lindbeck's bog, er behandlingen af de seneste års udviklingstendenser det punkt i denne velskrevne og instruktive bog, hvor en dansk læser mest kunne føle et behov for en mere indgående diskussion af perspektiverne.

Niels Ussing*

* Kontorchef i Det økonomiske Sekretariat.

Programbudgettering. Utg. av Finansdepartementet, Stockholm 1967. 376 + 185 + 53 sider. Pris: 16 + 12 + 8 sv.kr. (Statens offentliga utredningar 1967: 11, 12 og 13).

Betænkningen er udgivet i 3 bind, der sælges enkeltvis. Bind 1 er den egentlige betænkning, bind 2 refererer nogle studier og forsøg, og bind 3 er et sammendrag af bind 1. Der ligger ikke mindre end 22 mandår til grund for denne betænkning, der søger at råde bod på, at udviklingen af bedre offentlige budgetter hidtil kun i ringe udstrækning har kunnet støtte sig til udførlige analyser af problemerne.

Betænkningen bærer præg af, at den er sammensat af kapitler med hver sin sponzor, såsom kapitel 5 *Innebörden av programbudgettering och dess tillämpning i USA* ved universitetslektorn Göran Widebäck, kap. 6 *Förslag om programbudgettering* ved professorn Thorburn, kap. 7 *Kostnadsredovisning* og kap. 8 *Förslag til statlig normalkontoplan* ved aukt. revisorn Hanner, kap. 9 *Prestationmätning* ved professorn af Trolle og kap. 11 *Anslagssystemet vid programbudgettering* ved departementsrådet Resare.

Kommissoriet gik ud på at undersøge, hvilke forbedringer, der kunne ventes at blive resultat af forskellige fremgangsmåder ved omkostningsregnskab og programbudgettering, og udvalget har koncentreret sig om at konstruere et system, gennem hvilket man på den ene side får klart udtryk for, hvilke præstationer en myndighed yder, og på den anden side får præcise oplysninger om de omkostninger, som danner forudsætning for præstationerne.

Det kan undre, at udvalget har turdet gå i gang med at konstruere dette system uden at have analyseret betydningen af, at offentligt regnskabsvæsen normalt ikke skal løse den opgave at sammenstille en opspaltet omsætning med de beregnede omkostninger ved fremstillingen af de respektive andele af produktionen, idet netop bestræbelser for at løse denne opgave mere end noget andet motiverer udformningen af de regnskabssystemer, som udvalget relativt kritikløst bruger som forbillede.

Tager man det imidlertid som givet, at en offentlig myndighed netop har brug for det system, som udvalget søger frem mod, må man erkende, at den foreliggende betænkning er en fortræffelig håndbog for alle som arbejder med løsning af mange af de vanskelige problemer, der under alle omstændigheder vil opstå ved overgangen til præstations- eller programbudgettering.

Betænkningen giver således udmærket vejledning om, hvordan man ved gensidig tilpasning af opdelingen i afdelinger og opdelingen i handlingsprogrammer samt ved konsekvent at skelne mellem hovedomkostningssteder og hjælpeomkostningssteder kan forøge mulighederne for at udnytte fordelene ved anvendelse af EDB. Betænkningen giver også god oversigt over den udvikling, der har fundet sted i offentligt regnskabsvæsen i USA og god vejledning ved løsning af problemer vedrørende måling af præstationer og vedrørende måling af de såkaldte komplementære omkostninger, bl.a. til pensionsforpligtelser og til forrentning og afskrivning. Til gengæld lades man i nogen grad i stikken, hvis man søger svar på forskellige problemer vedrørende kontoplanens udformning, idet betænkningen er tavs, når det gælder retningslinier for indretning af kontoklassen for handlingsprogrammer (omkostningsbærere) i kontogrupper, f.eks. ud fra hensyn til, hvad der er hensigtsmæssigt ved budgettering eller hensigtsmæssigt, når man i videst muligt omfang ønsker at kunne henføre udgiftsposter direkte til omkostningsbærere. Udvalget har ligeledes forsømt at diskutere, om bevilningerne skal referere til tidspunktet for betaling, tidspunktet for levering eller tidspunktet for afgivelse af bindende bestilling af ydelser udefra. På disse områder får man noget mere udførlig besked i Svenska stadsförbundets betænkning af 1962 *Kommunernas Budget och Räkenskaper*, der i øvrigt i nærværende betænkning ukorrekt angives at gå ind for fuld omkostningsfordeling.

For den, der i særlig grad vil beskæftige sig med betænkningen som baggrund for bedømmelse af den igangværende udvikling

i den danske stats budgetvæsen, er det interessant, at den svenske betænkning kan akceptere rammebevillinger som en overgangsordning, og at det svenske udvalgs høje prioritering af budgettering og kontrol på basis af enhedsomkostninger fører til skarp adskillelse af driftsudgifter og udgifter til investeringer; en adskillelse, der som bekendt netop er ophævet herhjemme.

*H. P. Myrup**

* Lektor ved Aarhus Universitet.

Olav Grue: Byggevirksohmheden og den økonomiske udvikling. København 1967. 206 sider. Pris: 35,80 kr. (Studier fra Københavns Universitets Økonomiske Institut, nr. 12.)

I den offentlige debat er byggeriet ofte blevet anset som arnested for inflation og betalingsbalancevanskeligheder. Grue diskuterer hvorvidt dette er rimeligt.

Når byggeriet tillægges så stor vægt for betalingsbalancen, skyldes det ikke, at der er tale om en stor sektor med høj importkvote. Nybyggeriet udgør 5-7 pct. af bruttonationalproduktet, og alt i alt lægger byggeriet kun beslag på 5-6 pct. af importen. Men da byggesektorens importkvote ligger så lavt som 15-20 pct. uden væsentlig stigning fra det gennemsnitlige til det marginale, slår ændringer i byggeaktiviteten kraftigt igennem på de indenlandske indkomster, og hertil kommer faren for, at byggeriet som udpræget hjemmemarkeds-erhverv kan fostre inflationstendenser, som gennem lønafsmitning vil brede sig til andre erhverv. Denne fare kan synes så meget mere åbenbar, som tilgang til byggefagene kun kan foregå langsomt.

Det spørgsmål, Grue diskuterer, er da, om byggeriet hovedsagelig følger den almindelige konjunkturudvikling, eller om byggeriet i vidt omfang selv fører an i konjunkturudviklingen. Diskussionen om vekselvirkningen mellem byggesektoren og de øvrige sektorer føres på basis af en historisk-statistisk undersøgelse af udviklingen i byggevirksohmheden sammenholdt med